

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

АРГЕНТИНА ВІДКЛИКУЄ СВОГО ПОСЛА ЗО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

БУЕНОС-АЙРЕС (Аргентина). — Урядом оголошено, що аргентинський посол до Вашингтону Адріан Ескобар відкликаний додому.
ВАШИНГТОН. — Внаслідок відкликання аргентинського посла до Злучених Держав криза між обома державами загострюється. Тут цього переконалися, що уряд Аргентини відкликає посла у відповідь на дипломатичну ноту вислану до заступників Злучених Держав в краях Південної Америки. У ноті секретар Естейу Кордел Гол закидував Аргентині сторонність до країв Осі.

Карльос Дорадо, який веде дипломатичні справи республіки Болівії у Вашингтоні заперечив звідомленням з Лондону, начеб Болівія станула разом з Чилі та Парагваєм проти Аргентини. Зате заявив Дорадо, що Болівія поступатиме згідно з засадями, які знаменують пан-американську солідарність.

Злучені Держави відкликали свого посла з Аргентини Норма Армуре ще в початках липня.

ДАЛЬШІ ШКОДИ ВІД СПЕКИ НА СХОДІ

НЬО-ЙОРК. — Донготривала спека в околиці Нью-Йорку дається взнаки фермерам як мало коли. Найгірше потерпіли бараболі побіч городини й овочів. З околиць Ривергуду на Лонг-Айленді сповідають, що розміри шкоди від спеки нагадують рік 1929, бо від місяця квітня не було там правильного зливного дощу. Навіть колиб тепер впадуть дощі, вже не багато поміг би на збір бараболь. У стеїті Нью-Джерсі, слідно тісамі шкоди від посухи.

ВІДМОВИЛИ ПІДВИШКИ БЮРОВИМ РОБІТНИКАМ САН-ФРАНЦИСКО (Каліфорнія)

— Ще в місяць три місяці в Краєва Воєнна Рада Праці призначила 194,000 бюрових працівників з тутешньої околиці підвишку по \$15 місячно, але Краєва Воєнна Рада Праці знесла цю постанову на цій підставі, що вона йде всупереч загальним засадам урядової політики в справі платень. Водночас Краєва ВРП прислала інструкції окружній, як поступати на будуче в таких випадках.

ДОРІКАЄ ЗА ПРИХИЛЬНІСТЬ ДО ІТАЛІЙСЬКИХ ВОЄННИХ ПЛІННИКІВ

БОСТОН. — Товариство Ветеранів з 101. полку піхоти вислало резолюцію до воєнного департаменту з висловами негодування на те, що команда армії цивільна влада дуже поестить італійських полонених, що знаходяться тепер на території Злучених Держав. Резолюція домагається правильного трактування італійців з іншими полоненими, беручи під увагу, що чи вони самі, чи їхні товариші брали участь у війні проти американських воєнків, багато американських воєнків впадо жертвою їх боїв, але й тепер багато італійців є прихильниками фашистського режиму.

ПОМЕР БУВШИЙ НІГЕРСЬКИЙ ПОСОЛ

АНЬО-НЬОРК. — У віці 83 літ помер тут Едвард Джансон нігерський адвокат. Він був першим нігерським послом до стеїтної легіслації, вибраний з Республіканської Партії в 1917. році. Він родився в Рейлі в стеїті Норт-Каролаїні і про себе сказав він раз у промові так: „Я був одним з 11 дітей в родині і належав як невільник до пана, що мав 30 невільників. Як я мав 4 роки, вся моя родина, разом з родичами, стала вільна, внаслідок прокляманні президента Лінкольна". Джансон покінчив університет в місті Атланта в стеїті Джорджія, осів опісля в Рейлі, там був вибраний членом міської ради, а в 1907. перенісся до Нью-Йорку. Він писав книжки, між ін. „Історію Нігерської Раси в Америці".

ЧЕКАНЯТЬ 35 ТОН ГРОШЕЙ ДЕННО

ВАШИНГТОН. — Три федеральні чекарні вибили 35 тон нових грошей денно в скарбовім році, що докінчився 30. червня 1944. Це виявила директорка чекасенія Нелі Тейло Рос. Всі три американські чекарні вибили 9,761 тон американської монети, а 2,593 тон заграничних металевих грошей. Філадельфійська чекарня працює 24 години на добу, а денверська та санфранцисканська вибили американських монет вартості \$109,000,000. Між ним було 50 мільонів відоларівок, 111 мільонів кводрів, 244 мільонів десятиків, 253 мільони ніклів і 1,918 мільонів центів.

ЩАДЯТЬ НА ВИРОБИ ПАПЕРОВИХ ПУДЕЛОК

ВАШИНГТОН. — Рада Воєної Продукції проголосила план, як можна заощадити 73,000 тон паперу при виробі паперових пуделок. Фабрики перестануть виробляти пуделка без прикрас.

ШУКАЄТЕ ПРАЦЬ? — Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Свободі".

З воєнною перемогою Аліантів ростуть запотребвання в харчах

НЬО-НЬОРК. — „Кожний крок у війні перемозі потягає за собою збільшення домагання харчових припасів для аліантських країв", пише Гаранті Трост Компані у своїм місячнім Економічнім Перегляді. Харчове питання є великим воєнним питанням, тому Аліанті мусять йти з харчами негайно після заняття якоїсь околиці. Внаслідок цього ростуть вимоги до американських харчових складів. Ще перед заняттям Риму треба було постачати Італії 100,000 тон харчів місячно, а після заняття Риму прибуло відразу 2 мільони свіжих осіб до виживлення. Тепер Аліанті мають тусаму проблему в Нормандії у Франції і тому не диво, що аліантська команда видала остерогу французам ще на тиждень перед інвазією, щоб воші зберігали харчі. Перегляд стверджує, що назагал положення харчове Аліантів вчасі інвазії є вдоволяюче.

ЗА ОДНОЦІЛЬНУ ЛЕТУНСЬКУ ПОЛІТИКУ АМЕРИКИ

ВАШИНГТОН. — Перед Комісією Цивільного Повітряплавства відбувається переслухання представників летунських підприємств, а це Америкен Ерлайнс і Америкен Експорт Лайнс в справі злуки обох підприємств. Ралф С. Дамон, віцепрезидент Америкен Ерлайнс, подав аргумент, що для втримання американської торгівлі загранично після війни кращим є злучити Америкен Експорт Лайнс з А. Ерлайнс. Крім цього буде це економічний зиск, бо при спільній адміністрації обох підприємств заощадиться річно яких \$600,000.

ПЕРЕДУМУЮТЬ СЛОВА ЧОРЧИЛА ПРО ПЕРЕМОГУ НАД НІМЕЧЧИНОЮ

ВАШИНГТОН. — Серед військових кол поважно розбирають слова англійського прем'єра Чорчила в справі перемоги над Німеччиною, а це значіння слів чи „Німеччина може бути переможена скорше, ніж ми маємо право сказати?". Воєнні знавці запитують знову від себе: „Що хотів шим Чорчиль сказати? Чи він хотів вказати на недалекий кінець європейської війни, чи може він хотів лише підбадьорити і піднести загальний оптимізм?"

Хоч, воєнні знавці остерігають населення перед надто великими сподіваннями, то між собою вони признають, що скорше закінчення європейської війни теоретично є зовсім можливе. На підставі попередних подібних заяв Чорчила тутешні знавці здогадуються, що Чорчиль мав доступ до тайних інформацій, про які мало хто знає, отже можливо, що й тепер він покориствувався тими самими жерелами.

Загальна Гітлерівська чистка серед офіцирів

БАЗИЛЬЯ (Швейцарія). — Ще від середи ранком їде по цілій Німеччині й окупованих краях чистка німецьких офіцирів, якої рівної не було ще в історії нацистичної Німеччини. Почалася отже вона ще до замаху на Гітлера, і через те тут загально приймається, що бомбу на Гітлера підложив властиво Гітлер, головний інастинчий „вішател", щоби винищити всіх офіцирів, противних нацизмови, поставити інастинчну партію понад армію, а при тому захопити для себе найвищу владу в Райху та взяти немовби в полон навіть самого Гітлера.

Найкращим виявом перемоги нацистичної партії над кастою пруського шляхетського офіцирства є декрет Гітлера, що забороняє на будуче військам салютувати по військовому, а приказу їм уживати нацистичного салюту через піднесення простої руки перед себе. Декрет видав Гітлер з незвиченого ближче „постою кожда".

Осередками чистки, себто розстрілів, є міста Відень, Мінхен, Кенігсберг, Магдебург, Інгольштадт, Берлін і Прага. Між убитими офіцирами є кількох маршалів.

НОВА ПОЛЬСЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ ОБНИМАЄ ВЛАДУ В ПОЛЬЩІ

ЛОНДОН. — Московське радіо подало текст маніфесту нового Польського Комітету Національного Визволення, виданого в Холмі мнулої суботи. Маніфест каже, що цей Комітет буде функціонувати як адміністрація польських земель, відібтих від німців. Маніфест каже, що польська конституція з 1935. р., на котру спирає свою владу польський уряд на вигнання, є неаконна, та що однією законою польською конституцією є конституція з 1921. року. Маніфест каже, що ця конституція буде обовязувати, поки не збереться новий сойм і не виробиться проекту нової. Комітет закликає поляків приступати до польської армії, яка буде воювати за поширення польської держави по ріку Одру. Комітет признає як східну польську границю лінію Курзона. Польська армія буде підлягати Комітетові.

ЗАЯВА ЛОНДОНСЬКИХ ПОЛЯКІВ ПРОТИ КОМІТЕТУ

Офіціальна Польська Телеграфічна Агенція (ПАТ) подала до публічного відома офіціальну заяву польського уряду на вигнання, в котрій цей називає Польський Комітет Національного Визволення, що називає себе тимчасовим і легальним урядом польської держави, жмійкою зовсім невідомих людей, які не представляють нікого з польського народу, а тільки малу групу комуністів. Заява називає далі Комітет узурнаторами, що пробують накинути польському народови свій політичний провід, що йде проти волі більшости народу. Заява запевняє, що польський народ має довіря до польського уряду в Лондоні й ніколи не піддається чужій волі.

ДОБРИЙ СУСІД? — Громадяни південно-американської республіки Чиле дивувалися немало, що мають означати відділи лешетарів в аргентинській армії, що їх аргентинський уряд презентував так гордо на недавнім в'їті національної незалежності. Аргентина прещінь не має де вживати лешетарів, хіба в горах підчас війни проти Чиле.

НІМЕЦЬКІ СИЛИ В ПОЛЬЩІ РОЗКОЛЕНІ

ЛОНДОН. — Німецькі позиції здовж роєнсько-го фронту значно погіршили, як червона армія заняла місто Люблин та розколола німецькі війська в Польщі. Москва подала донесення про заняття за один день майже 1,400 місцевостей, про добуття міста Лукова, перервання залізниць з Берестя до Варшави й зо Львова до Перемішля та про перехід ріки Сяну в кількох місцях.

Німецький комунікат немовби потверджував це все, коли він подав, що німецькі війська відтягнуто з польського міста Седлець, що лежить усього 50 миль від Варшави.

Московський комунікат крім цього подає, що ворожі втрати за один місяць до останньої неділі, вносять 381,000 вбитих та 158,000 полонених. Замітно, що між полоненими є 22 генерали.

Московський комунікат згадує, що на захід від Рави Руської червона армія дійшла 80 кілометрів широким фронтом до ріки Сяну й заняла 60 місцевостей, між іншим повітові міста Львівщини: Сіяну й Лиські Доли, як також Шешів, Бистре, Урелюйку, Жуків і Лоновичі. У іншій частині Львівщини червона армія заняла Жовку й Яворів, Судову-Вишню й Мостиска, як також Задвіря, Полоничі, Вильку, Германів, Уровичі, Щоломию й Черепень. На південний захід від Золочева червона армія заняла Рогатин, перейшла ріку Дністер і заняла Галич. Докладні обчислення висліді ліквідації німецьких позицій коло Бродів показали, що там узято в полон 17,175 німецьких офіцирів і воєнків.

ВЕЛИКИЙ БРИТІЙСЬКИЙ РЕЙД НА ФЛЬОТНУ БАЗУ В КІЛЬ

ЛОНДОН. — Бритійські літаки завдали поважний удар німецькому портові Кіль, головній базі німецької воєної фльоти. 3,360 тон бомб скинено на нього підчас бомбардування. Бритійський рейд є допомогою для червоної армії, бо кожна спроба евакувати німецькі війська з Балтику мусить вживати того порту.

Бритійські нічні рейдовики били теж по Берліні та підпалили нацистичні припаси пафти в французьким місті Нант.

Американські бомбовики за той час били по ворожих позиціях у південній Франції. Вони націлялися передусім на ворожі летунські бази та знищили при тому певне число німецьких літаків.

Понад 500 американських важких бомбовиків з італійської бази били по німецьких аеродромах, портах і інших цілях у Югославії й північній Італії.

АЛІАНТИ ОЧИЩУЮТЬ З ВОРОГА ДОЛИНУ АРНА

РІМ. — Бритійські й американські війська посуваються далі в напрямі Фльоренції. Вони очистили з ворожих військ долину ріки Арна від її гирла до Сан-Маніято.

Пята армія дійшла до Маринга ді Піза, що лежить на побережжю моря й цадовилася на добре на позиціях, 20 миль від Фльоренції. Восьма армія добула Терранувову й посунулася здовж Адриатику.

Бритійський король Юрій прилетів на оглядини італійського фронту.

МЕНШІ БОЇ В НОРМАНДІІ НА ПЕРЕДОДНІ ВЕЛИКОЇ ОФЕНЗИВИ

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІАНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — У Нормандії ведуться тепер тільки менші бої. Бритійські війська робили випадні напудне від Каєну, а американці навіть відступили з Северу.

У Нормандії одначе за цей час видно горячкові приготування до великої аліантської офензиві, що певно означиться великим боем, бо й ворог концентрує там великі сили. На чолі німецьких ліній стоїть генерал Дітріх, котрого московський уряд назвав вивовнюком жорстокостей у Харкові.

ФРАНЦУЗЬКІ ПАРТИЗАНИ ДІЮТЬ

ЛОНДОН. — Контрольоване нацистами паризьке радіо подало вістку, що генерал Отто фон Штільпінгелль, командант німецьких окупаційних військ у Франції, був важко ранений підчас інспекційної подорожи по східній Франції з рук збройних терористів. Німецькі окупаційні війська кинулися зараз з люттю на мешканців Сан-Гінгольфа, невеличкого французького сільця коло швейцарської границі, котре через якийсь час окупували французькі партизани. На очах швейцарців, що бачили все те зпо-за недалекої границі, німці ограбили, а потім спалили село до тла, при чому стріляли без розбору пійманих утікачів.

АМЕРИКАНЦІ ВІДБИРАЮТЬ ДАЛІ ТЕРИТОРІЮ ЯПОНЦЯМ НА ПАЦІФІКУ

ПЕРЛ-ГАРБОР. — Американські війська поробили поважні поступи на двох островах Тихого океану, а саме на Тініані, що лежить на полудне від Сайпану, та на Гвамї. В обох цих американських офензивах японці ноносять величезні втрати.

"СВОБОДА" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BYant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації, 48 годин перед початком числа, в котрим оголошення хочє мати своє оголошення.

Німецька революція й Аліанти

У першій вісті про німецьку революцію проти Гітлера подав був нацистичний міністер пропаганди, що її викликала Британія. Хоча пізніше цю версію закинуто, бо зложено цілу вину на німецьких генералів, усеж такі й після цього в різних заявах Гітлерівських прихвильців попадали натяки на Аліантів. Раз говорилось, що бомба, кишена на Гітлера, була англійської роботи, іншим разом, що бунтарі встановили звязок з Аліантами. Зрештою все говорилось, що рух має на цілі здачу Німеччини Аліантам. Супроти таких натяків всякому було цікаво знати, яке властиво відношення до бунту мають Аліанти?

Аліантські уряди вважали за вказане подати офіційно до публичного відома своє відношення до німецької революції. „Наставлення Аліантів є ясне й просте”, каже заява, поширена за посередництвом британського радія. „Аліанти похваляють здоровий розум генералів, але не їх мотиви.” кажуть далі Аліанти. Цим Аліанти мимоходом признають, що на їх думку генерали справді бунтувалися проти Гітлера, та відкидають думку, що бунт це Гітлерова провокація для „чистки” своїх противників з найвищого командування німецької армії. Можливо, що коли Аліанти так кажуть, вони мають на це докази. Під розумним поглядом, котрий Аліанти похваляють, треба розуміти переконання, що Німеччина війни вже виграти не зможе, переконання, що стадо вихідною точкою бунтарів проти Гітлера. Під мотивом генералів, якого Аліанти не можуть похвалити, треба розуміти бажання цих генералів здачею в цей час врятувати німецьку армію для майбутнього, заховати її цілу для нової, третьої світової війни. Отже Аліанти дають цим Німеччині до пізнання, що вони розуміються на скритих намірах генералів та що закінчити війну з Аліантами Німеччина може тільки так, щоби Аліанти були певні, що третя світова війна буде неможлива, очевидно на стільки їй запобігти в людських силах можливо.

Аліанти нарешті підчеркують, що такий рух не повинен мати підпертя широких народних мас. Як відомо, покищо такого широкого руху в Німеччині не видно. Бунту генералів маси не піддержали, гейби ті маси були так байдужні до політичної акції, що навіть революцію полишили „вищим верствам”. Одного можна би ждати навіть від таких заголюканих і притуплених мас, а це, що бунт німецьких генералів покаже їм, що провід армії звернувся в можливість німецької перемоги. Це є ясно всякому, та чи пробьється ця думка через грубу поволу німецького мозку, котрим його оточили німецькі вчителі, які вбивали масам у голову сліпий віру в подавані згори науки, навіть у це можна сумніватися. Тепер нацистичні радія й газети почнуть знову з усіх сторін голотукати на німця: „На ту справу треба ось так дивитися!” й тепер німець певно буде вірити далі в подані йому брехні. Прийдеться відій Аліантам довго бити по спині, поки німецька голова зрозуміє, що Німеччина слабша, що Аліанти дужчі. Як видно з заяв аліантських провідників, Аліанти від німецьких мас таких річей, як думання й бунту навіть проти найгірших провідників, не ждуть. Вони розраховують на довгу війну, хоча вони певні, що сварка в німецькій верхівці мусить прискіпити аліантську перемогу.

СТРАТЕГІЯ ДВОХ ПАРТІЙ

З хвилиною як скінчилася краєва конвенція другої великої американської партії й проголошено імена її кандидатів на уряди президента й віцепрезидента Злучених Держав, не осталося вже нерозв'язаними багатьома загадками щодо головних напрямків, якими задумує йти кожна з цих партій, аби добутти собі перемогу при виборах цієї осені.

З обох цих конвенцій можемо робити зовсім певний висновок, що кожна велика партія задумує йти „золотою серединою”, сподіваючися в цей спосіб приєднати собі середні, незалежні голоси, що вагаються між одною а другою партією та що звичайно вирішують перемогу для одної чи другої партії.

Виражаючися дотеперішнього віцепрезидента Генрі Волеса та заступаючи його сенатором Гаріом С. Труменом, Демократична Партія зробила явний й виразний жест для приєднання для себе більше консервативних кругів, які були поражени активним інтернаціоналізмом Волеса в міждержавних взаєминах.

Республіканська Партія теж, так у своїх програмових заявах, званих „платформою”, як і в висказах відповідальних партійних речників, старалася заповнити консервативні круги, без яких партія не змогла би добитися переваги в східних і західних стейтах.

Про майбутню „лінію атаки”, якої будеться держати в майбутньому Демократична Партія, свідчить її дирекція Волеса. Про майбутню лінію атаки Республіканської Партії свідчить її обережні вискази в заграничних справах.

Далі Демократична Партія не оставляє найменшого сумніву, що в наближаючійся виборчій кампанії вона буде старатися промовити до старого американського кліча, практикованого при національних грах: „Не викидайте доброго грача серед гри”. Демократична Партія видимо думає показати народови не стільки кандидата на президента, кілька начального команданта збройних сил, що весь час присвячує веденню війни. Президент Рузвельт потверджує по суті цю напрямну передвыборчу політику Демократичної Партії своєю промовою про прийняття кандидатури. Передусім він вголосив цю промову з флотної бази на побережжя Тихого океану, де він був занятий виконуючи свої конституційні обов'язки, зв'язані з війною.

Далі він сказав, що він не ду-

має вести передвыборчу кампанію в звичайним розумінню слова, та заповів, що він об'явиться до поправок своїх противників.

Звісно, того роду кампанія ставить Республіканську Партію в невідгідне положення. Президент Рузвельт буде мотти збивати собі виборчий капітал з різних подій у війні й світовій політиці. Він буде мотти викликати різні події, які будуть корисні йому при голосуванню в осені. Республіканський кандидат пробує запобігти цього роду можливості, заявляючи згори, що ведення війни повинно бути поза обсягом виборчої кампанії. Однак, щоби добитися до цього, на це самі слова не вистарчають.

Як видно з заяв головачів Демократичної партії та з заяв президента Рузвельта, Демократична Партія задумує спертися підчас виборчої кампанії на досягнення уряду, що вийшов з цієї партії, за останніх 12 літ. Спираючися на цей рекорд, Демократична Партія обіцяє перевести потрібну програму: повести війну до переможного кінця; злучити з іншими державами в організації за заведення й удержання миру, організації, яка мала би право вжити сили, як цього показалося би потреба; та розбудувати домашню господарку по війні, в котрій люди мали би заняття й могли би удержати вищий рівень життєвої столи.

У цій останній точці, себто щодо програми майбутнього, між двома партіями суттєвої різниці нема. Однак Республіканська Партія не хотіла би зобов'язувати Злучених Держав до участі в міждержавній організації, яка мала би право вживати сили; на всякий випадок Республіканська Партія не пішла би в цьому огляді так далеко, як Демократична. Як далеко готова Республіканська Партія йти, не відомо, бо провідники тої партії не допустили до дискусії в цій справі на конвенції, боячися видно виявити переважні ізоляційні течії в партії.

Республіканська Партія заповіла кампанію проти „старих людей” та кладення натиску на молодь. На цей аргумент Демократична Партія відповідає старим аргументом „вік проти досвіду”: мовляв, представник Демократичної Партії може бути старий, але він має досвід, він дозрілий політик.

Обі партії теж пробують зискати на свій бік як найбільше голосів людей, що служать у війську, та як найбіль-

Підготовка міст до післявоєнної доби

Кількома наворотами писали про це, як уряд, стейти, громадянство й різні фінансові установи пригтовляються до стрічі післявоєнної доби. Щоб недопустити до кризи, яка може грозити краєви, коли так нагло покінчилася війна, а край не був підготований до перемини господарського стану. Зчерги варт приглянутися, яка є акція американських міст, щоб бути готовими на всякий випадок. Місто це важна одиниця в громадянській господарці і ця одиниця в першу чергу може прийти з допомогою населенню на випадок потреби. Не диво, що управи міст, їх бизнесові організації, різні групи охотників, ба навіть і церкви мобілізують свої сили, щоб прийти з допомогою, кому треба. Кожне місто має свої окремі завдання й тому нема одногодільного плану для всіх міст, а кожне зокрема виробляє план для себе.

Для допомоги у плануванні служать містам конгресовий Комітет для Післявоєнної Економічної Політики й Планування. Цей комітет робить свої досліди над планами міст для післявоєнної господарки, висилає квестіонарі, дає від себе суггестії, а зокрема запитує про фінансову спроможність міст здійснити їхні проекти.

На підставі відповідей на такі квестіонарі можна бачити, як далекосігла є господарка міст і як їх уряди пригтовляються переводити розбудовчі проекти в післявоєнним часі.

Американці українського роду живуть в більшій частині по містах і тому беруть участь у виконуванні розбудовчих планів. Це теж значить, що вони опирають своє життя й своє існування та дороботу на таких проектах та їх розбудові. З цих причин в нашій часосічці будемо старатися час

ше число жінок. Республіканська Партія думає видно робити Демократичній закиди за „Ню Діл”, за її зв'язки з літніми робітничими кругами й економічними групами, з південними демократами й місцевими босами. Зате Демократична Партія буде говорити про консервативність Республіканської Партії, закидувати їй заскорозлість, ізоляціонізм, непримирну ненависть до Рузвельта.

Осінні вибори покажуть, на стільки такі аргументи промовлять до серць і умов великої маси виборців.

від часу подавати вісти про розбудову й стан хоч деяких міст, у яких наші цивільні установи пригтовляються до стрічі післявоєнної доби. В деяких випадках це може бути вказівкою, як приноворитися до післявоєнних відносин.

Місто Вашингтон.

Як взірць згадаємо в першу чергу столицю Америки, місто Вашингтон, хоч там наших людей є обмаль. Однак тому, що це столиця і нею інтресується кожен громадянин Злучених Держав, треба надіятися, що й наші люди найдуть для себе щось цікавого у згадці про її господарство.

Вашингтон це місто, що безупину росте, чи це криза, чи мир, чи війна. Деякі урядові висловлюють побоювання, що небагато жителів останется у Вашингтоні після війни, але це лише вияв непевності. На ділі столиця мусить мати якесь населення і мусить бути готова на наглі перемини.

Населення Дистрикту Колумбії, в котрому лежить місто, а також і сусідних повітів у стейті Вірджинії й Мериленд, у яких нахальються мешкальні доми вашингтонських урядовців, досягнуло в 1937 р. числа 885,000. Після нападу Гітлера на Польщу аж до нападу японців на Перл Гарбор це населення зросло до мільюна людей, перед роком воно зросло до 1,280,000, а тепер упало до 1,200,000.

Головний промисл Вашингтону.

Велитеським „лідіпріємством” у Вашингтоні є... урядова служба. Яка третина працівників, занятих при федеральнім уряді, може нагло забратися з міста. Вчасі найвищого розвитку воєнної активності, отже перед роком, було в Вашингтоні яких 280,000 бюрових робітників. Це число може впасти до 180,000 і нижче не піде. Отже вирнає питання, як можна втримати тут населення?

На це відповідають так: Сама столиця й її околиця мусить бути перебудована. До столиці прибувають безупину туристи й відбуваються численні конвенції. Уже в передвоєнних часах цей рух приносив яких \$50,000,000 річно. Після війни цей рух зросте, прихід збільшиться. Різні установи працюють над тим, щоб до Вашингтону на оглядини приїздили цілі класи студентів з вищих шкіл для науки і с-

торії та для заспокоєння цікавості.

З приїздом туристів мусить рости бизнес, голвно такий, який служить для їх obsługi. А до obsługi належать теж автобуси, телефони, залізничні підприємства, побіч готелів, мешкальних домів, кімнат до винайму. Інтересне довідатися, що після першої світової війни число урядовців дуже зменшилося, а число населення таки зросло. Прикладом хай послужить факт, що цензус між 1920 і 1930 р. виказує упадок числа федеральних урядовців на 22%, а водночас зріст населення на 11%.

Тому, що діяльність уряду Злучених Держав росте, заходить потреба приміщення урядових бюр. Федеральний уряд буде безнастанно нові доми, люди заняті при будові потребують мешкань, вони заробляють добрі гроші, собі будують доми і так у безконецність. Місто росте, дає працю новим робітникам.

У Вашингтоні вже заходить конечність розбудовувати робітничі доми, як і по інших великих містах. Місто мусить дбати про зріст перевозових засобів з одного кінця на другий. Треба подбати про широкі й вигідні переїзні шляхи для потреб самих мешканців а також і про швидкий переїзд туристів, що їдуть з різних кінців великої держави, переїзять через столицю й женуть в інші стейти. Конструкція доріг є щоденним питанням. Так як назриває питання, котрі то урядові будинки треба повалити, щоб не перешкаждали швидкому полученню міських ділянок.

Хто мав нагоду бути у Вашингтоні тепер, міг завважати будову Пентагону для приміщення воєнного департаменту. Опісля прийде черга на приміщення бюр маринарки. Отже це значить теж, що теперішні будинки для цих установ мусять бути знищені. Валення старих і будова нових домів це рух, який є признаком життя, розбудови й зросту. Це так у Вашингтоні. В інших містах може бути інакше.

Лапка для жінки.

Перший сусід: Алеж ви обіцяли прийти точно на розмову; мені дивно, що ви спізналися.

Другий сусід: — Дуже перепрошую, але я мусів устати в кухні лапку для моєї жінки.

Перший сусід: — Так довго з вами живу й досі не знав, що хтось баламутить вам жінку. Прещіно, на кого то ви заставляли лапку?

Другий сусід: — Алеж це лапка на миші, яку я наставив на прохання жінки.

О. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені. В КІТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ У двох частинах (Перший том трилогії „Огнем і Кровю” 18)

Пугачов проголосив себе царем Петром Третім... Та донеч не може вбити, скажам — коня, — це тяжкий гріх у його переконанню. Донці не пропускали служби в церкві, кожного року співідалися, не стануть їсти скоромного в піст — хоч би їх примушувало. Та колиб котрому з них прийшлося стеретти свого арештованого батька, а той батько втік би, він міг би його застрілити. Це його обов'язок супроти царя і віри православної, бож ворог царя є ворогом Бога... Поміж селянами і донцями зразуж установилися добрі відносини. Козаки, після взаємних розпитів, звідки, куди їде, чи женатий, — цікавилися причиною суму Деттеренка. Колий той широко розповів...

вчиться, та й то тяжко їхати Бог зна куда. — А, ви дідугані! Вам на лещі тільки сидіти та боки вигрівати. А нам хоч за море... Скрізь можемо жити. В сусідньому вагоні заграли на гармонії й кількох молодших пустилися присядки. Обозні, забувши і родини і війну, обступили танцюристів, підбаврюючи їх викриками і свистом, притупували й собі ногами. Заняті танцюристами не чули, як надійшов паротяг. Схаменулися тоді, коли паротяг чільняючи вагони пхнув так, що вони трохи не падали. Трубач затрубив сигнал сідати. За кілька хвиль потяг рушив повільно, прискорюючи з кожним ментом хід. Наздогін бігли спізнені, вскакували в перший ліпший вагон і ще звідти вимакували шапками зістаючим. На прощання — заграли модний вальс — „На солках Манджурії”. Сума мелодія навівала такий же настрій на відїздаючих і на зістаючих. Сміх і розмови зачумовили, запанувало пригноблення. Десь в тайниках мозку ворухнулося питання: чи доведеться вернутися з того стра-

VI.

До бійки трьох орлів у перших же днях прилучився французький півень. Але птах цей не високо літає, то й відчув перший сиду кігтів німецького орла. В кілька днів по проголошенню війни, німецька армія, нарушивши неутральність Люксембургу й Бельгії, чим поставила їх в ряди своїх противників, зявилася в околицях Парижу. За Бельгією обставив британський лев, розганявся до скоку. А тимчасом німці обома крилами присунулися далеко на захід, взявши французьку столицю у кліщі. Простір не більш пів сотки кілометрів розділював крила німецької армії. Уряд Франції

ного, невідомого заходу? Всі сумно похнюйлися. Тільки поїзд байдуже вистукував колесами в такт вальсу, міняючи такт на стрілаках: Так-так-так... так-так-так... так-так-так... так було, так було... так було, так буде... Суваль і стогнав, видамухував клуби чорного диму, з синами тирного Дону прямуючи на захід, де сіпалися уже у борні двоголові крилаті чорні потвори...

ввійав у Бордо, звідтам накасував боронити столицю до останньої можливості. В той же час, головнокомандуючий, маршал Жофр, видав наказ столицю залишити. Уряд і головна команда потрапили до ловни і командант на скоро зорганізованій двіста тисячній групі оборони Парижу, генералі Галені, не знав коло слухати. Ше через день-два крила німецької армії зійшлися би, повторилисяб Седан і Мец з 1871. року, а тим самим війна на заході закінчилася би. Розгромивши Францію, Німеччина від англійських островів держалаб сильну заслону, а всіми силами швидко упоралася з Росією. Тільки доля судила інакше. На сході центральні держави так само досягли успіхів. Австрійська армія по цілому фронті перейшла на російську територію; місяцями загналася у глибо російської імперії на пів сотки кілометрів, занявши ряд міст. Німецька армія ще за кілька годин перед проголошенням війни перейшла російський кордон й захопила губерняльне місто Каліш. Кількаднемним маршем фор-

сувала ріку Варту й посунулася до Висли, безпосередньо загрозивши Варшаві і ряду надвисянських укріплень. Тут настав перелом. На рятунок союзників Росія, не скінчивши навіть мобілізації, розпочала наступ по всьому фронті. Головна команда придала величезне значіння наїтову на Східну Прусію, щоб тим стягнути на себе частину німецьких корпусів з Франції і Бельгії. В прибалтійських і північно-польських губернях сконцентровано дві кращі армії Рененкампа і Самсонова. Наступаючи під прямим кутом на захід і північ, армії ввійшли в район озера. Упоєні першими перемогами команданти армій перли війська вперед. На закріплення, або хоч докладний розвід запліла не подумали. Штаби армії перейшли на німецьку територію в Йоганбург і Сольда, безпосередньо за смугою фронту перервано; не налагоджено зв'язок і поміж частинами через непомірну рухливість штабів. Всі, від рядового до найвищого команданта нероз-

важно сунули вперед, опановані „шапко-закидательним” настроєм. І самопевність ту негайно покарано...

Російські армії загрожували обходом Кенігсбергові і Торнові. Німецький головнокомандуючий фон Пратвиц видав наказ відходити на р. Вислу, а тиловою частиною і тяжкої артилерії на ріку Шпре у район Берліна. За непокоєний російськими успіхами кайзер стягнув три корпуси з французького фронту. На місце Притвица призначено Гінденбурга. Вже на третій день по прибуттю з Франції корпусів німецька армія перейшла у контрнатуп, а ще через день російські війська панічно відходили. Брак зв'язку, незнання терену і нескоординованість дій — поставили російську армію в катастрофічне становище.

(Дальше буде).

10% SAVED NOW OR 100% TAKEN BY THE AXIS LATER! BUY WAR BONDS

3 Домашнього Фронту

Поміч жінкам америкаських воєнків.

Голова Дітоного Бюро при Департаменті Праці, Катерин Ф. Ленрут, заявила, що в наступних дванадцяти місяцях пів мільона жінок і дітей воєнків дістануть від Дядька Сема допомогу. Конгрес ухвалив на це 42,800,000 доларів, і коли мати і дитина воєнка найдеться в потребі, то може дістати поміч.

Пані Ленрут сказала, що як в березні 1943 року уведено в життя допомогну програму нагалої потреби для жінок і дітей америкаських воєнків, то до травня цього року, 355,000 матерей і дітей дістали від Дядька Сема поміч.

На основі згаданої допомогнової програми, право на поміч мають жінки і діти кадєтів військової авіації і родини чотирьох найвище плачених ранг воєнків, які служать в армії, военній флотії, маринарськом корпусі і в прибережній сторожі.

Згадану суму грошей розділено між стейтної установи публичного здоров'я з тою умовою, що коли жінки воєнків найдуться в пологах, то їм належить негайно дати поміч.

На основі згаданої допомогнової програми, право на поміч мають жінки і діти кадєтів військової авіації і родини чотирьох найвище плачених ранг воєнків, які служать в армії, военній флотії, маринарськом корпусі і в прибережній сторожі.

Згадану суму грошей розділено між стейтної установи публичного здоров'я з тою умовою, що коли жінки воєнків найдуться в пологах, то їм належить негайно дати поміч. Жінки воєнків мають право на поміч не лиш вчасі породів, але їм належить лікарська поміч вчасі вагітності і шість місяців по порадах. Дітям належить поміч цілий перший рік життя.

Будуть обрховувати запас пайкуваних черевиків.

Бюро Контролі Цін зробило заяву, що всі продавці, розповувачі і фабриканти черевиків, що підлягають пайкуванню, повинні на 31-липня обрховувати запас пайкуваних черевиків і скількість пайкуваних значків.

Деталі про обчислювання запасів пайкуваних черевиків будуть подані пізніше, каже БКЦ. Форми на котрих буде треба подати інформації про запас пайкуваних черевиків, будуть вислані в сім торговцям обуви.

Цього року вироблять ще 128,175 холодильників.

Рада Военної Продукції заявила, що 21 фабрика виробу холодильників дістали дозвіл випродувувати в останнім кварталі цього року 128,175 холодильників.

Видують сертифікати на купно вантажних троків.

Від 5-липня видаються сертифікати на купно нових вантажних троків. Сертифікати видає Офіс Оборонної Транспорції. Почавши цього місяця, пайкування моторових во-

зів переходить в руки Офісу Оборонної Транспорції.

В червні вироблено в Америці 8,049 літаків.

Рада Продукції Літаків заявила, що в червні цього року в Америці вироблено 8,049 літаків, цебто 9.5 процентів менше ніж в травні. Рада каже, що три фабрики, які продукують меншого тилу літаки — не виконали своєї квоти, бо не могли. Інші фабрики сказали, що в червні є менший день праці, то вони також не могли виробити такого числа літаків, як виробили в травні.

Найбільше харчів Америка вислала Великій Британії і Советам.

Адміністратор Чужоземної Господарки, Лю Т. Кродей, зробив заяву про те, яку кількість харчів вислано з Америки народам Об'єднаних Держав в перших п'ятих місяцях цього року. Він говорить так: „Ми доставляємо Великій Британії майно 10-процентів того, що вона потребує. Англії збільшили свою передвоєну продукцію з 40 до 70 процентів домашніх потреб, а 20 процентів потрібних їм річей дістають з своїх доміній і колоній та прихильних їм держав. Щодо Советського Союзу, то справа мається цілком інакше. Всім відомо, що напавши на цю країну, ворог зайняв мільони акрів найбільш родючої землі і ми старалися посилати до Советського Союзу харчі, щоб заступити їхню домашню продукцію.

„Доставляючи на основі „ленд-лізу“ чужим країнам харчів не йшла тільки в одну сторону, бо треба знати, що 95 процентів харчів для нашої армії на Півднем і Північчім Тихім Океані доставляли Австралія і Нова Зеландія. Цього року Австралія доставила нам 1,500,000,000 фунтів харчів, а Нова Зеландія також збільшила доставу потрібних нам річей. Англія також помагає харчувати американську армію за океаном і доставляє нам около 20 процентів потрібних нам для нашого військова харчів.

Максимальна ціна на кавуни.

Бюро Контролі Цін оприлюднило заяву, що перший раз встановлюється максимальну ціну на кавуни, і то на всі крім так званого „вотер-мелон“. На дрібному ринку кавуни будуть продаватися по місцевим цінам. В кожній місцевості кавуни будуть однаково назначені, каже БКЦ, але з огляду на те, що не всюди є однакі кошта доставки, то й ціна за фунт кавуна буде різна. Назагал ціна на кавуни буде цього року менша ніж минулого, іто у всіх стейтах. Максимальна ціна на різного роду кавуни буде така:

„Канталупи“ будуть продаватися по 9.1 цента за фунт, „го-ніболс“ по 9.8, „говедю“ по 11.1, „пержен“ по 12.1, „касаба“ по 9.8, „креншо“ по 11.8. Всі інші роди кавуни, крім „вотер-мелона“, будуть продаватися на дрібному ринку по 9.8 цента за фунт.

Що буде з еміграцією після війни

Поміж питаннями щодо післявоєнного ладу у світі вже тепер починає виріятися справа допущення чи недопущення нових імігрантів до Злучених Держав після того, як буде підписаний мир. З розсіяних у пресі та у конгресових протоколах думок виходить, що над цим питанням будуть вести гарячі дебати. Вже тепер помітно протилежні думки, які, з ходом часу, коли питання стане більш актуальне, зударяться зі собою дуже різко й сильно. Не пересуджуючи справи, котра думка переможить, вже тепер можна з певністю сказати, що у результаті такої сутички теперішні іміграційні закони підлянуть зміни. Невідомо тільки в який бік.

Начальник бюро розслідування при Іміграційній і Натуралізаційній Службі, Е. П. Гочисон, зібрав у статті на тему післявоєнної іміграції головні думки на цю тему, так, як вони виявились у дотеперішніх

дискусіях на цю тему. Стаття була надрукована в журналі **Монтлі Рево**, що то його видає згадана вище установа.

Е. П. Гочисон пригадує, що після останньої війни більше людей вертало з Америки до Європи, ніж приїздило відтіля сюди. Так було рік чи два. Та незабаром положення змінилось і в один час яких п'ять мільонів людей робили в Європі заходи, щоб переселитись в Америку. Це викликало переляк в деяких кругах американського громадянства, особливо серед членів робітничих організацій, і вислідом цього дереляжу були іміграційні обмеження та квотні закони з 1921 і 1924 року.

По цій війні положення буде інше. Квотні закони вже є в силі, як також є наладжений апарат, як їх переводити в життя. Через те заходи будуть іти в напрямку зміни тих законів. З одного боку буде домагання, щоб ці закони загарострили, квоти зменшити та

ЛЕТ МИЛОСЕРДЯ.—Воєнки Семой Повітряної Сили Армії помагають перенести свого раненого товариша з американського військового амбулянту на евакуаційній літак, на летунським майдані на острові Сайпані, на Маріанас. Його повезуть 3,500 миль понад воду до шпиталю на Гавах.

покасувати полєгчі для деяких категорій імігрантів, що є тепер в силі. З другого боку будуть вимоги, щоб деяким групам влєгчити приїзд до Америки, особливо военним сиротам чи декому з теперішних союзників Америки. Аналізувати ті можливості на підставі дотеперішних виявів, Е. П. Гочисон так висновки:

Аргументи за обмеження, а то й цілковите замкнення іміграції будуть ґрунтуватися на домашніх обставинах. Прихильники такого обмеження будуть вказувати на потребу знайти вперед працю для всіх ветеранів та для робітників, що будуть звільнені з чисто военних індустрій. Дуже можливо, що безпосередно по війні скріпиться течія, якої гаслом буде „Америка для Американив“. Навіть короткий період післявоєнного безробіття скріпить так цю течію, як і згадане вище становище робітників і ветеранів.

За облегчення іміграції будуть гуманітарні аргументи: поміж жертвами терору, бездомним а зруйнованим війною, дітям-біженцям і т. п. Певно буде домагання облегчити положення в якому найдуться деякі теперішні союзники Америки. Не є виключене, що у мировому договорі Америки прийдеться взяти зобовязання відносно деяких груп майбутніх імігрантів. Можливо, що всі народи й держави зобов'язуться облегчити переселення, щоб тим робом зблизити держави й народи між собою.

На всякий спосіб, каже Е. П. Гочисон, справа післявоєнної іміграції до Америки буде предметом оживлених дебат і суперечок. Треба буде пильно і розсудливо уваги, щоб справедливо вирішити справу під огнем аргументів обидвох сторін. Економічне положення після війни відіграє при цьому важну роль, як також і те, до якої міри военний наклін до міжнародної співпраці втримається в силі безпосередно після закінчення війни.

Загальна Рада — ФЛІС.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

На цілі Українського Конгресового Комітету.

На півріччій зібранню відділу 292. У. Н. Союзу в неділю 9-липня після звіту з діловодства секретар спинився на обговоренню воєнного фонду та подав до відома членству, яку суму призбирано за 6 місяців. Він казав: „От бачите, громадяни, хоч лише частина зібрання правильно і ви складаєте дрібні жертви, які нікого не оскорбили, а яка гарна сума призбиралася на патріотичні цілі. Як би так усі члени дали тільки, що ви, то було б

4 рази більше. Ви, громадяни щирі й свідомі і сповняєте обов'язок по совісті, честь вам за те! Я вірю, що й решта членів піде за вашим добрим прикладом“. При цім згадав за потреби Українського Конгресового Комітету.

Предсідник І. Форіс представив обі благородні цілі і зважав членство, щоб по змозі складала жертви. Забрав слово слово радий У. Н. Союзу В. Дідик і представив, як стоїть справа з цілями У. Н. Комітету. „Колі наші вороги кидають сотки тисяч на те, щоб нас поневолити, то ми даймо нашому представництву поміч, щоб нас боронити!“ — оце були аргументи п. Дідика. Заговорили ще інж. І. Дячун і Рюсиф Королошин та ще дехто, а після того асигнували з каси \$25, члени склали \$35, разом \$60, а передтим уже вислано \$15.

Жертви зложили: П. Войтович \$7, дрібними датками 235, підписаний додав 65, а по тім дали по \$1: І. Столяр, І. Дячун, В. Дідик, І. Форіс, А. Повшок, К. Михальчук, Т. Сисак, Катер. Качмар, П. Данчишин, І. Саврій, В. Сидор, А. Маланкич, П. Кінчук, О. Старко, М. Савка, Я. Демчук, Т. Назарчук, М. Попович, С. Дуляк, Т. Медвідь, П. Федик, І. Андрусевич, В. Сенків, В. Лішак, М. Маланкич.

Збірка продовжується згідно з ухвалою до кінця року. Хто ще не зложив, хай зголоситься чито на зборах, чи до секретаря. Панове, не кажим, що не можемо дати, бо Бог бачить, як у нас є. Я Вам бажаю, щоб Ви мали все так з чого давати, як тепер. Хто вже дав, тим спасибі.

П. Кізел, секр.

БОСТОН, МАСС.

Похорон першого члена нашого відділу.

Дня 26-червня б. р. наша громада похоронила першу нашу жертву світової війни, а нею є молоденький член нашого 238. відділу У. Н. С., Данило Дацко, син Іллі й Татіани. Небжчик ледви скінчив гайскул, а вже зголосився добровільно по скінченню 17 літ життя до летунської школи, до чого виказував спеціальну спосібність і охоту. Після початкового вишколу він опинився в стейті Тексасі, де мав покінчити курси летунства в місяцю липню. Та доля не судила йому діждатися цього свята, бо 21-червня, відлітвши зо своїм товаришем ледви 40 миль від летунського майдану, упав разом з літаком на землю й так оба погибли. Тіло небжчика відослала військова команда на бажання батьків до Бостону 24-червня, тут перележав він у похоронім домі через неділю, де його відлявувала ціла наша громада й багато чужинців.

Похорон відбувся в понеділок 26-червня при великим здвизі народу з української церкви. Це був похорон на

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КУТОК МОВИ.

Куток Мови у „Свободі“ зачинає зацікавлювати вже ширший загал. Так, що про це зайшла розмова в моїй краєвиці. Один каже: „Поверхниці“ на оверговзі, добре слово. Другий каже: „А чому не „верхниця“? Пошто це треба „по“? Жінки мають своє слово „спідниця“ без „по“ і без „під“, то нащо муштинам долатків? Хай буде таки просто „Верхниця“. Як Ви думаєте, Пане Редактор?

М. Сурмак, Нью Йорк, Н. Й.

(Від редакції: Слово „верхниця“ значить тільки, що вершок, горішня частина. Воно зв'язане із словом верх; дальше верхник або верхняк (горішня камінь у жорен або в млині); також: іхати верхом (на коні), а від цього йде „вершник“, тобто їздець на коні.

Колі взяти ціле вбрання, тоді „верхниця“ скорше відсуває горішню частину вбрання, а „спідниця“ долішню частину. Тимчасом нам бажалося придумати таке слово, яке відряду в нас викликає увагу чогось що одявається „поверх всего“ („овер о“) а не чогось, що його одявається вище іншого. Тому наш вибір і вправ наготове вже гуцьольське слово, яке якраз має це значіння. Звісно, це тільки наша сугестія. Можливо, що цю впаде на зовсім інакше слово, яке й означає, що треба, і легко та загально прийметься. Незалежно би при відумуванні нового слова якраз звернути свою думку й увагу кудись набік від уже поданого слова.)

військовий лад. Вчасі похорону повинні почесну сторожу воєнки, прислані командою воєнної маринарки з американським прапором, а відділ У. Н. С. прибав з українським прапором. Похоронний обряд відправив о. В. Касків, а співав місцевий хор. Священник виголосив зворушливу проповідь, а потім військовий сурмач відтрубив останнє прощання („тап“).

Домовину на білому каравані супроводили два автомобілі з квітами і вінками, а за домовиною їхало багато айт з жалібниками. На цвинтарі відправив священник останню молитву, почім через військово-почесна сторожа відіграла „тап“ і дала сальву з крісів. Хай рідна американська земля буде пером б. л. п. синовий українського народу, що погиб передчасно, не діждавшись воювати за країну долю людства. В. П. П.!

Н. Давискиба.

Що писала „Свобода“ тому 30 років?

16. липня 1944.

ВОЄННІ ПРИГОТУВАННЯ АВСТРІЙ І СЕРБІЙ.

Після замордування австрійського престолонаслідника Франца Фердинанда і його жінки Софії сербським заговорником Габрилом Принціпом слідні гарячкові приготування до війни по обох боках. Звідомлення з Парижу вказують, що Австрія стягає над сербську границю великі війська, Сербія теж збирає свої війська на австрійській границі.

УКРАЇНЦІ ЖЕРТВАМИ КАТАСТРОФИ В АЛБЕРТІ (в Канаді)

Дня 19-червня 1914. наступив вибух у копалині в Гилкрест у провінції Альберта в Канаді. На 200 погиблих було 36 українців. Між ними 7 походило з повіту Сянтин, 18 з повіту Сокаль, з Галичини. 3 буюковинських повітів походило 3 небжчиків з черновецького і 8 з повіту Заставна.

АНГЛІЙСЬКА КНИЖКА ПРО УКРАЇНУ.

Звертаємо увагу на поклик Просвітної Комісії у „Свободі“ про спровадження на розпродаж книжки про Україну, написану в англійській мові. Написав її англійський письменник з Лондону Джордж Рафалович, котрий підписується теж прибраним імєнем Бедвін Сендс. Книжка коштує \$1. Джордж Рафалович відбув недавно подорож по Україні і приготував другу книжку про Україну.

УКРАЇНСЬКА СИЛА З ПОКЛОНОМ ТАРАСОВИ.

День 28-червня 1914. р. надовго остане в памяти українського народу. Це був день, в котрім столиця галицької України, місто Львів, віджило бодай на одиу добу давнім життям, тим життям, що кипіло у Львові ще за часів українських князів. У цей день зійхалися до Львова тисячами сини й доньки України навіть із найдавших закутін. Були там люди із долів і з гір, з Покуття і з Лемків, від Бойків і від Гуцулів, з Галичини, з Буюковини і з України під Росією, а навіть і зза моря — з Америки. Не було лише представників Угорської України, бо та частина нашої батьківщини ще спить. Зате наспіли письма звідти до Здвигового Комітету.

Це було ювілейне свято з нагоди 100-ліття народин кобзаря України, Тараса Шевченка. Воно було поділене на три частини: На концерт у Спортовій Палаті при Зелений вулиці в суботу 27-червня; на похід у неділю вулицями міста Львова, в якому взяли участь 12,303 зорганізованих Січей і Соколів в одностороні; дальше відбулися рухові вправи в Українськом Городі. Ввечір відбувся комерс в Спортовій Палаті.

УВАГА! БЕЛФІЛД, Н. ДАК., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
СТАРАННЯМ ВІДДІЛУ 420 У. Н. СОЮЗУ
 відбувається
ЮВІЛЕЙНІ ЗБОРИ
З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ
В НЕДІЛЮ, 30. ЛИПНЯ (JULY 30, 1944)
 в годині 3. пополудні
 в BELFIELD MEMORIAL HALL, BELFIELD, N. DAK.
 На ці збори заряд відділу запроує не тільки всіх членів, але взагалі всіх громадян з Белфільда та околиці. Це перший раз, що в нашій громаді відбуються такі збори, а тому кожному у кожній з нас буде певно цікаво вислухати реферату про цю організацію, яка існує вже 50 років, і яка зробила стільки добра для нашого загалу. Реферат виголосить організатор У. Н. Союзу Д. Білєшкний, який приїде до нашої громади спеціально для цієї цілі.
 ЗАРЯД ВІДДІЛУ 420 У. Н. СОЮЗУ
 Д. К. Кордонова, секр.

ПОЗІР! ОКОЛИЦЯ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ! ПОЗІР!
 ПАРОХІЙ: OLYPHANT, SCRANTON, WILKES-BARRE, SIMPSON, NANTICOKE, HANOVER, GLEN LYON, EDWARDSVILLE, HAZLETON, M'ADOO, BERTVICK, SHENANDOHAN, MINERSVILLE, MAHANOU CITY, ST. CLAIR, MAIZVILLE, SHAMOKIN, KEISER, MT. CARMEL, CENTRALIA, FRACKVILLE, PLYMOUTH, MIDDLEPORT.
 ЗАХОДОМ УКРАЇНСЬКИХ ГР.-КАТ. ПАРОХІЙ
 відбувається
В НЕДІЛЮ, 30. ЛИПНЯ 1944 Р. В LAKEWOOD PARK
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ
 1. Год. 11. Архієрейська Служба Бонна. КОМІТЕТ ЗАПРОСИВ ІХ ЕКСЦЕЛЕНЦІЮ КИР АМВРОЗА. 2. Год. 3. Комерт і промови. 3. Вечером ТАНЦІ І ЗАБАВИ.
 На не торжество просітья всіх українців. До милого побачення! 140,4
 Комітет.

КУПИТЬ КНИЖКУ УКРАЇНЦІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ
 Написав
 Д-р ВАСИЛЬ ГАЛИЧ
UKRAINIANS IN THE UNITED STATES
 By WASYL HALICH, Ph. D.
 Сторін XII+174. Ціна \$2.50. 22 Ілюстрації.
 Це наукова книжка, написана англійською мовою і видана накладом друкарні Шікагоського університету, за яку автор дістав титул доктора філософії. Ця книжка є потрібна для американців, далі для словян в Америці, а в першу чергу для американців українського роду.
 В цій книжці описано такі питання: Хто є українські імігранти й звідки вони виїхали? Чому українці імігрували до Злучених Держав? Як вони пристосовувалися до прибраної вітчизни? Як вони бралися в Америці до фармерства, бізнесу і різних професій? Як організації створили українці в Америці? Якою є їхня преса? Яке є духовне життя української іміграції? Яка її будучність?
 Ця цікава і потрібна книжка погнана буде в домі кожного українця. Замовлення з \$2.50 вислатьте до:
"SVOBODA"
 81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ—WANT ADS

Classified Department—Ergon 4-0237—Bryant 9-0582

War Manpower Commission Employment Regulations

Essential Workers need Statement of Availability. If transferring to less essential, need U. S. Employment Service consent in addition. Critical workers also need both.

Сущі робітники-обов'язані мати посвідку, що вони є до розпорядженості. При переносженні до менше сущих робіт мусять мати крім цього згоду „Юнайтэд Стейтс Емплоєммент Сервіс“. Критичні робітники потребуватимуть теж обох посвідок.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ПОТРІБНО ВОСНИХ РОБІТНИКІВ ДО ФАБРИКОВАННЯ СТАЛЕВИХ ПЛІТ

МАШИНІСТІВ — ВЕЛДЕРІВ ВИКЛАДАЧІВ НА МЕТАЛЮ — РОБІТНИКІВ

ПОСТІПНЕ АБО ЧАСОВЕ ЗАНЯТТЯ ДОСВІДЧЕНИХ І БЕЗ ДОСВІДУ

ДОБРА ПЛАТНЯ

СТАЛА РОБОТА — ДОСИТЬ ОВЕРТАММ ЗНАМЕНІТЬ РОБІТНИЧІ УМОВИНИ

Потрібно свідоцтво звільнення

L. O. KOVEN BRO., INC. PATERSON PLANK RD. & FRANKLIN ST. JERSEY CITY, N. J.

МУЖЧИН

НЕ ТРЕБА ДОСВІДУ

Дистанція харч і уніформи Шанс час або частину

ПОМИВАЧІ ДИШВАНЕРЗ, ПАТВАШЕРЗ

ПОРТЕРИ на день і ніч

Мусять говорити по англійськи

Бонус — платні ваканції

Постійна позиція

Робітники в критичних заняттях мусять принести звільнення

SCHRAFFT'S ГОЛОСИТЬСЯ ПЛІВНИ ДЕНЬ

56 WEST 23rd ST., N. Y. C.

АБО ГОЛОСИТЬСЯ 5-8 ГОД ВЕЧІР

1381 BROADWAY (Nr 38 St.) N. Y.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

Досвід непотрібний

ЯК ПОРТЕРІВ

РОБІТНИКІВ

ДОБРА ПЛАТНЯ

ПОСТІПНА РОБОТА

Робітники з важкої військової роботи мусять мати доказ звільнення.

FEDERAL

TELEPHONE & RADIO CORP.

591 BROAD ST., NEWARK, N. J.

Робітників до пенінг гавзу

Stahl Meyer Inc. 1125 Wuskoft Ave., Bklyn., N. Y.

Від понеділка до п'ятниці

Бучерів

All ground pork men

Добра платня, стала робота

Stahl-Meyer, Inc., 172 E. 127 St., N. Y.

Голоситься від понеділка до п'ятниці.

Потрібно мужчин до чистення

в віці 40-50 літ.

з добрим здоров'ям, 85 ц. на год.

Stahl-Meyer Inc., 172 E. 127 St., N. Y.

Також 1125 Wuskoft Ave., Bklyn.

Від понеділка до п'ятниці.

Мужчин (15)

Сильних і здорових — стала робота

85 ц. на год. Голоситься

Stahl-Meyer Inc., 1125 Wuskoft St.

Bklyn., від понеділка до п'ятниці.

ДОМОВОГО РОБІТНИКА

ДОБРА ПЛАТНЯ

Голоситься у п-ні Hurst

HOTEL GRAMERCY PARK

Lexington Ave. & 21st St., N. Y. C.

а також у фабриці Edgewater

850 River Rd., Edgewater, N. J.

Суперінтендент — Дженотт

тварин, добра платня, їм. посада.

Kiesler, 214 E. 61 St., N. Y. C.

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

Робітниця до пенінг гавзу

Stahl Meyer Inc. 1125 Wuskoft Ave., Bklyn., N. Y.

Від понеділка до п'ятниці.

Вражіння з Вильна

Писав у вагоні

Місто дзвоні.

Коли прибуваєте до Вильна і покидаючи касарняний будинок залізничного двірця, виходите на дусту й нещадку вул. Колійову майже не бачите міста. Якщо ви приїхали раніше у свято, почувте відряду, десятьки дзвонів із стрілецьких вильнських дзвіниць, що витатимуть Вас при вході до міста. Само місто починається вже біля двірця. Треба тільки зійти вулицюю вниз і ось, ви вже в самому серці Вильна, жидівській, гамірній, тісній, крикливій дільниці, що пахне оселедцями, кричить сорокати жидівськими крамничними винівками — це похмуре гетто.

Гетто замкнулося в собі.

Ні одно місто в Польщі не пригадує так... Єрусалиму, як саме Вильно. Крамниці, каварні, фізієри, молочарні, склади, варстати, цукорні, кіоски — все жидівське. І написи, всіоди написи, море написів у жаргоні.

Підходжу до першого кіоску на розі. В будні худерляве жидівка. Питаю по польськи:

«Є варшавські газети?»

Нема відповіли.

Прочу найновіші польські часописи, що виходять у Вильні.

Жидок мовчить. Питаю жаргоном.

«Чи ви не тримаєте нежидівських газет?»

Жидок вискакує зза дошок кіоску і пристрасно розказує мені про бойкот жидівми нежидівських видань, переходить на останні місцеві студентські ексцеси і широко оповідає про кривди жидівського народу.

Питаю за дорогу у місто.

Йдучи крутими жидівськими вулицями, оглядаюся за якоюсь християнською каварнею.

Входжу до одної, що не має жидівських написів. Прошу каву. І тут подне жидівка, хоч на стіні висить свята ікона. Дивне місто.

„Бялорусінуф ту нема!“

Вильно має дві неперісичні місцеві прикмети: чудове положення та оригінальну архітектуру. Крім цього визначається типом для північно-східних міст, так сказатиб, базарним настроєм і назагал дешевими цінами. Особливість

ПОТРІБНО МУЖЧИН І ЖЕНЩИН

МУЖЧИН—ЖІНОК

ЩОДЕННА АБО ЧАСОВА РОБОТА

4 ДО 7 ГОДИН ДЕННО ДОБРА ПЛАТНЯ

СТАЛА ПРАЦЯ

ДО ЗВІЧАЙНОГО ЧИЩЕННЯ В ОФІСНИХ БУДІВКАХ І ГОТЕЛЯХ В МЕНГЕТЕН І БРУКЛІН.

ВЕЧОРАМИ АБО НОЧАМИ

Голоситься денно до NATIONAL CLEANING CO. 9 W. 29th St., near 5th Ave. New York City

того, віддаленого від державного центру, захпнутого поміж дві ворожі держави, міста, що відділяє останками величній традиції — його білокамінні катедри, костели з гострими вежами і корона святого вильнського готуру — Гостра Брама, де панувє вічна тиша, де люди повзають навколішки перед сумним обличчям Остробрамської Богоматері. У вильнських святинях, що стоять поруч себе без огляду на різниці віроісповідань, панувє мертва тиша. Зате, коли вийти почерез монастирську дільницю на торговельну вул. Завальну — попадаєте у сам крутіж місцевого купецького життя.

Помічаю цікаве явище: у найрухливішому пункті міста кидається в очі дивна лінивість тутешніх людей. Збільшують її каблучасті хомути при дугастих білоруських возиках. Пробую відшукати домівки білоруських закритих установ і тому кидаю першою стрілою на розі поліційнотві безцеремонне питання в лице:

«Вибачте, де містяться домівка редакції „Білоруської Крилиці“?»

Відріпає мені зливаний погляд, підзорливо зжужене око і терпко кинене слово:

«Замкните. Бялорусінуф ту вогуле нема!»

Отже — нема білорусинів. Нема народу, нема його в місті, куди щодня спішає його селяни на маленьких дугастих возиках продавати дрова й торгуватися з жидівми за кожний, чорною працею видобутий гріш. Неправда! Білорусини є у Вильні, бачите їх на кожній вулиці.

Другою особою, яку я спитав про білоруські установи був типовий білоруський дядько у білому кожусі. Почувши білоруське питання, зняв шапку і мовби не до нього казали відповісти:

«Не вім, муй паночку, я не тутешній.»

Третє питання поставлене „тутешньому“, першому з берега жидковий, що мов навіженій захвалював барвисте наруччя дешевеньких краваток. Жидок глянув на мене, відтягнув на сторону, а відтак пояснив: „Підіть, пане, направо, на розі Остробрамської та Гетьманської зайдете до білоруської книгарні, а там поспитаєте, що вам треба“...

І там сконфісковані календарі.

Єдина білоруська книгарня-крамничка не має назверх найменшого напису у білоруській мові. У середині завішений портретами визначних представників держави, ледви де не доглянете білоруську, соромливо прикриту газету.

Рормовляю із власником книгарні д-ром Станкевичем, одним з найкращіших білоруських національних діячів, що втративши посаду, не посоромився стати за крамничною лавку.

«Бачу, продаєте календарі, добре йдуть?»

«Йшлиб і підуть, але несподівана конфіскація загальмувала весь рух.»

«Якщо сконфісковали вам, оці відривні календарі? — питаю оглядаючи напис польськостінні календарі.»

«Сконфіскували, потім суд конфіскації відкинув, але люди налякані... Бужоб зал, якби не наші гімназисти.»

Д-р Станкевич усміхається, видаючи решту малому хлопчині у гімназіяному однострої, що з повагою завиває свіжо куллєні зшитки у папір.

За пів години мого побуту у цій дивній книгарні бачив я кільканацять тих дітей, хлопців і дівчат. Усі вони (учні найнижчих класів), ідучи на свята, повезли у свої села білоруські календарі, продавати їх між своїми людьми — тепер приносять гроші, чемно поладжують рахунки і відходять. «Бивайте» — кажуть відходячи з тісною книгарняною кімнатки, щоб дати місце іншим, що совісно сповінують свій обов'язок. Є щось зворушливе у цій тихій акції білоруської дітвори з єдиної білоруської гімназії.

«Замкнути, щоб не було шкоди для держави!»

Білоруське громадянство пережило за останні два місяці багато прикрих днів. Ревізії, арешти, опечатання. Не було майже ніодної установи, ні одного видатнішого громадського діяча, де не переведено би ревізії. Але найбільоцішим ударом для білоруського народу було несподіване припинення діяльності Біл. Інституту Господарки й Культури та Т-ва Білоруської Школи, яким закидали комуністичні впливи.

Громадянська опінія збентежена та дезорієнтована. Організаційне життя замерло. З цілої детелерішньої національної преси, що в останні часи так буйно починала розвиватись — залишилось лише кілька видань на чолі з радикальним „Беларускім Фронтом“ і „Родим Краєм“. Білорусь переживає тепер хвилю загального пригноблення. Духовенство безуспішно бореться за єдину церкву у Вильні. А тимчасом зпоза червоного кордону крадькома повзе ворожа, отруйна пропаганда й сотні темних дітей темного народу втолочує в тюремні коридори.

«Слава братам-українцям!»

Коли відїзжаю з цього міста, де історія пошудала стільки різноманітних національних та расових проблем, западає темна морозна ніч. Зі сходу надлітає заспаний нурдкурієр з Риги.

Простягаю востаннє руку громаді білоруських студентів, які принагідно стали моїми стрічними знайдомими після симпатичної візити в Білоруському Студ. Союзі. Бажаю їм повного успіху в їх активній праці над збірною відновлєних фондів для бідного, нужденно бідного білоруського студентства.

Стискають простягнену руку по черзі і всі просять завезти їх щирю подяку цілому українському братньому громадянству, що у час їх лихоліття не забуло підтримати свого мешного побратима — білоруський нарід, якого ніщо вже не всилі спинити на шляху до повного національного відродження.

Передавши цей привіт представників молоді генерції братнього білоруського народу загалові українського громадянства — не можу не передати ще одного радісіого спостереження.

Таке вражіння виніс я з Вильна, міста, що стало на межі кількох культур і рас, міста — яке полошило експансивну тугу кількох народів, сорокатоного сучасного міста церков, жидів і одної білоруської крамниці.

Роман Гучванович, („Діло“, Львів, 20, лютого 1937).

хоче бачити Польщу сильною демократичною державою і, що як приїде до упорядкування границь, то він не буде виступати проти анексування Східної Пруссії до Польщі.

Проміняла красу за спання.

У спальному вагоні на зайзничнім поїзді спить у горішньому переділї жінка, а на дозї сперечують два панї по дорожці. Жінка збудується й просить, щоб вони відхизмирилися, або вийшли до клубового переділу.

«Ходіть з нами, молода красуне! Ми доти не заберемося, доки ви не підете з нами до клубового переділу.»

Розлючена жінка дзвонить на портера. Розповідає йому свої клопоти й просить забрати панїх з переділу. Каже другий панїй до портера: «Алеж це молода красуня й ми хочемо з нею забавитися!»

Відповідає портер: «Алеж це ні красуня ні молода; От перемучена старушка, що хоче спати, а не бавитися.»

Панї забралися, жінка виспалася, а рано оправдується портер перед жінкою:

«Я думав, що ви радше проміняєте красу за спання й тому вибачте, що я вас оклеветав.»

НА ПРОДАЖ ДІМ, 5 кімнат, кувальня, форнес до огрівання, три курники, ставні на 3 кої, гараж на 2 автомобілі. Сомєр квіти, малий сад і 5 акрів чистої землі. Власник продає з причини слаботи.

T. MELNYK R. D. 1, Carmel Rd., Millville, N. J.

ПОЛЯКИ ЖАДАЮТЬ СХІДНОЇ ПРУСІИ

ЛОНДОН. (ОНА) — Чим ближче Червона Армія підступляє до границі Східної Пруссії, тим більше польський уряд в Лондоні непокоїться. Поляки щойно видали пропагандивну брошуру, в якій доводять, що коли Червона Армія забере Східну Прусію, то повинна їй віддати Польщу.

Кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Маючи в своїм посіданні Східну Прусію, поляки впевняються, вони мали би нагоду розбудувати великий промисл і морську торговлю та зробити Польщу багатою державою.

Вони гадають що їм це вдасться, бо Сталін вже кілька разів опадями заявляв, що він

кажуть, що це колись була польська земля, але німці її завоювали і сколонізували. Польки свідомі того, що Східна Прусія тепер заселена німцями, але коли дивитися на Східну Прусію з боку польської великодержави, то вона становить географічну й економічну інтегральну одиницю.

Східна Прусія є Польщі дуже потрібна і повинна бути їй віддана без ніякої церемонії. Ма